

Uranová munice ve válce v Iráku i na Balkáně

V Iráku tika časovaná bomba. Rozsáhlé části země jsou radioaktivně zamořeny. Způsobila to munice obsahující uran, kterou Američané ve velkém používali během obou válek v Perském zálivu. Důsledky radioaktivního záření trpí tisíce kojenců, ale zdaleka nejen oni. Nevyléčitelně onemocnělo i velké množství vojáků, ale nikoho to nezajímá.

„Lékaři varují před nárůstem malformací u novorozenců.“ Pod tímto titulkem v roce 2005 vyšla alarmující zpráva Integrované regionální informační sítě OSN (IRIN). Od srpna 2003 bylo v bagdádských státních nemocnicích zaregistrováno přibližně 650 novorozenců s různými znetvořeními. Pracovníkům IRIN to řekl dr. Navár Alí z Ústřední fakultní kliniky bagdádské univerzity. Jedná se o dvacetiprocentní nárůst malformací v porovnání s dobou před americkým útokem. Iráčtí lékaři se setkávají s opravdu děsivými důsledky nesprávného vývinu plodu. Rodí se děti s více než pěti prsty na rukou, s nadměrně velkými hlavami, bez rtů, se znetvořenými končetinami. Mnoho takto postižených novorozenců umírá během několika dní po porodu.

Jako jeden z prvních upozornil na časovanou zdravotnickou bombu německý profesor Siegwart Horst Günther, bývalý člen skupiny Hnutí odporu, sdružené za druhé světové války kolem hraběte Staufenberga, dnes odborník na tropickou medicínu. O nebezpečných důsledcích používání uranové munice mluvil již v roce 1991 – po první válce v Perském zálivu. Profesorova neúnavná činnost a jeho přítomnost ve válkou postižených oblastech nezůstala bez následků. I on onemocněl rakovinou. „Především na jihu Iráku trpí stále více dětí leukémií nebo jinými formami rakoviny, vyskytuje se tam také těžká chudokrevnost, poruchy funkce kostní dřevě a rodí se znetvořené děti, pro něž ještě matka Tereza stačila v Bagdádu vybudovat ústav,“ upozorňuje profesor Günther.

„Zmíněné choroby jsou připisovány municím obsahující uran. Spojenecké armády ji používaly za obou válek.“

Američtí vojáci nasazovali uranové granáty především v boji proti iráckým tankům. „Podle odhadů britského atomového úřadu se u hranic s Kuvajtem povaluje přibližně čtyři sta tun těchto nábojů. Jiní experti dokonce hovoří o třech tisících tunách. Jen asi deset procent celkově vystrílené munice se podařilo najít a zlikvidovat. Naprostá většina je zanechána svému osudu pod nánosy písku nebo země.“

Irácké ministerstvo zdravotnictví požádalo roku 2001 o vypracování studie, jež by prověřila škodlivost střel používaných během první války. Spojené státy nejprve nereagovaly a

posléze lapidárně odpověděly, že Irák si má potřebné měřicí přístroje opatřit sám a sám má také nést náklady na patřičný průzkum. To však kvůli tehdejšímu embargu nebylo možné.

Nebezpečné granáty se však nepoužívaly pouze v Iráku. Již za války v Kosovu roku 1999 zasypalo NATO tuto srbskou provincii celkem jednatřiceti tisíci projektily, jež celkově obsahovaly přibližně deset tun obohaceného uranu.

O něco později se začaly mezi vojáky množit případy onemocnění rakovinou. Nikdo z nich samozřejmě nebyl předem varován, aby se v blízkosti zdrojů nebezpečného záření – třeba poblíž zničených nepřátelských vozidel – nezdržoval.

Po dlouholetém mlčení se v roce 2001 rozpoutala kontroverzní diskuze o uranové municí také ve Švýcarsku. Veřejnost znepokojily informace o záhadných úmrtích vojáků, kteří se účastnili kosovské mise. I Švýcarsko totiž po ukončení bojů vyslalo do Kosova své pomocné jednotky. Mluvíci ministerstva obrany Adrian Baumgartner byl zavalen kritickými dotazy médií.

Osobně jsem se spolu s jedním basilejským novinářem pokusil s Baumgartnerem si promluvit. Během telefonátu na ministerstvo obrany mě však špatně přepojili a já se stal nechtěným svědkem interního telefonického rozhovoru mezi mluvčím a nějakou další osobou. Šlo o to, jaké oficiální informace o nasazení švýcarských vojáků v Kosovu mohou být poskytnuty zpravodajskému pořadu televizní stanice – a jaké ne.

Z telefonátu vyplynulo, že se novináři nesmějí dostat ke snímkům zachycujícím naše vojáky v rozbombardovaných rumišťích. Baumgartner zdůraznil, že se také nesmí hovořit o tom, že jeden z důstojníků zemřel na leukémii: „Budou se tě ptát i na jeho kolegy. Nesmíš jim říkat jména ani čísla rot!“

Proč takové tajnostkářství? „Protože se někteří vojáci chovali v rozporu s předpisy,“ prohlásil později mluvčí. „Během školení i později v místě nasazení jsme všem zdůrazňovali, že nesmějí prolézat ruiny a musí se držet dál od veškerých zbytků munice. Poslední, co bychom potřebovali, jsou vojáci, kteří si domů vozí střepiny jako suvenýry.“ Ale přesně k tomu zřejmě v několika případech došlo. Na přímý dotaz Baumgartner odpověděl, že informaci o zesnulém důstojníkovi zadr-

žel proto, že jeho smrt nijak nesouvisela s uranovým střelivem a že bychom mrtvé měli nechat na pokoji…“

I přes veškerou snahu o utajení švýcarská televize informace o utajení švýcarské radioaktivní munice v Kosovu zveřejnila. Laboratorní texty nalezených střepin jasně prokázaly, že náboje byly vyrobeny z příměsí uranu, který prokazatelně pocházel z odpadu produkovaného atomovými elektrárnami. Mimo něj byly ve střelách nalezeny i stopy plutonia.

Veřejné kritice bohužel brzy došel dech a úřady si mohly spokojeně mnout ruce. Ministerstvo obrany pochopitelně zdůrazňovalo, že riziko ozáření prostě neexistuje. Statistiky o zdravotním stavu vojáků působících na Balkáně nebo v Iráku vedeny nejsou. Zůstává pouze na samotných vojácích, zda se budou podrobovat pravidelným prohlídkám. V případě propuknutí rakoviny samozřejmě nemají nárok na žádné odškodnění.

I média se o uranovou municí přestala zajímat. Nikdo z expertů si nechce pálit prsty a skončit jako lékařka Angelika Claussenová, která v lednu roku 2003 navštívila nemocnici v Basfě. O rozhovor ji pak požádal reportér ZDF, ale hned na začátku ji upozornil: „**Jen prosím vás neříkejte, že příčinou zvýšeného počtu případů leukémie u dětí je obohacený uran. To bychom nemohli odvysílat!**“ Lékařka nevěřila svým uším, ale odradit se nedala. I nadále upozorňuje na zdravotní problémy iráckých dětí, které si často hrají přímo na bývalých bojištích. Berou do ruky střelivo nebo si hrají ve vracích tanků. Znečištěné ruce si strkají do úst a dýchají kontaminovaný vzduch.

Luc Bürgin v knize **ŠOKUJÍCÍ ODHALENÍ.**

Autor upozorňuje na manipulaci mocných s veřejným míněním. Dostává se na stopu utajovaných a mimořádně závažných i nebezpečných událostí, které se odehrály nebo se odehrávají za kulisami současného světa. A činí to velmi kompetentně. Přichází například s tématy: *Kdo stojí za proměnami počasí? Bylo Saddámovo zatčení zinscenováno? Vznikla ptačí chřipka v německých laboratořích? Je v Arktidě vybudováno odposlechové centrum? Byl Gagarin vskutku prvním člověkem ve vesmíru? Utajují USA mimozemské technologie? aj.* Knihu vydalo nakladatelství DIALOG, Markova 3, 460 14 Liberec 14, tel.: 485 121 610, e-mail: knihy@dialog-lbc.cz.